

Nieuwe anti-pestwet maakt goed beleid tegen pesten onmogelijk

Pestproblematiek vraagt om radicaal andere aanpak

Eind april wil het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) bekend maken welke anti-pestmethoden volgens haar wetenschappelijk goed zijn onderbouwd, en bewezen effectief. Vervolgens wil de staatssecretaris van onderwijs (OCW) scholen via een nieuwe anti-pestwet verplichten om hieruit een methode te kiezen. Dit lijkt een stap vooruit in de strijd tegen pestgedrag. Maar er zijn kanttekeningen te plaatsen. Deze wet vormt een bedreiging voor de vrijheid van onderwijs. Daarnaast bestaat grote kans dat de wet contraproductief werkt, en zelfs zal leiden tot een toename van pestgedrag.

Op 5 april 2013 maakte ik mijn bezwaren kenbaar tegen de nieuwe anti-pestwet door middel van een open brief aan de staatssecretaris van onderwijs en de Kinderombudsman. Deze brief is ook te vinden in de bijlagen van mijn boek 'Als je wordt buitengesloten. Hoe ouders en leraren een einde kunnen maken aan pesten op school'. Eerder mocht ik aanwezig zijn bij een bijeenkomst over deze nieuwe wet op het ministerie van onderwijs. Een inhoudelijk antwoord op mijn brief heb ik helaas nooit gekregen.

Volgens het ministerie zijn scholen straks verplicht tot invoering van een anti-pestmethode die bewezen effectief is, en goedgekeurd door het Nederlands Jeugdinstituut. De afgelopen 30 jaar is veel onderzoek gedaan naar de effectiviteit van anti-pestmethoden. De conclusies naar aanleiding van deze onderzoeken zijn eenduidig: er bestaat geen methode die het probleem oplost. Een onderzoek door TNO heeft dit enige jaren geleden opnieuw aangetoond. Dit onderzoek naar de Prima anti-pestmethode liet zien dat op scholen die met deze methode werkten het aantal pestslachtoffers met 60% afnam. Frappant was echter dat ook de controlescholen (die dus niet meededen aan het Prima-project) een reductie haalden van ongeveer 60%. De verklaring van dit verschijnsel? Ook de controlescholen waren inmiddels stelling gaan nemen tegen pesten. Dit onderzoek bewijst nogmaals dat niet de methode pestgedrag stopt, maar de vraag in hoeverre ouders en leraren hier stelling tegen willen nemen. Het invoeren van een anti-pestmethode, maar zonder bewustzijn en betrokkenheid van ouders en leraren, kan er zelfs toe leiden dat pestgedrag erger wordt, zoals bleek uit onderzoek naar dezelfde Prima-methode in Noorwegen.

Inmiddels gaan er vele miljoenen Euro's om in de anti-pestindustrie. Enige tijd geleden ontving professor René Veenstra nog een miljoen Euro subsidie voor invoering van de KiVa-antipestmethode, terwijl het ook Veenstra bekend moet zijn dat geen enkele methode dit probleem oplost. Waarom moest er weer een nieuwe geldverslindende methode worden ingevoerd, terwijl het ministerie eerder heeft gesteld dat zij een einde wil maken aan de wildgroei van anti-pestprogramma's? Volgens het NJI is KiVa een bewezen effectieve methode. Maar het onderzoek naar Kiva is in Nederland uitgevoerd door dezelfde professor Veenstra. Een typisch geval van de slager die zijn eigen vlees keurt.

Klaarblijkelijk heeft de anti-pestindustrie een zware lobby in Den Haag. In ieder geval is het ministerie blind en doof voor gegronde bezwaren tegen de nieuwe anti-pestwet. Het blijft ook een raadsel waarom het ministerie van onderwijs wel in zee gaat met de anti-pestindustrie, maar voorbij gaat aan onderwijspsycholoog drs. Bob van der Meer, die scholen onder andere via zijn website de middelen aanreikt om zelf goed beleid te ontwikkelen, zonder dat dit ook maar één cent hoeft te kosten! Dat je pestgedrag kunt oplossen met een methode, is louter een verzinsel van de anti-pestindustrie. Dit moet trouwens ook de Kinderombudsman weten. Zoals eerder opgemerkt, heeft ook hij niet gereageerd op mijn open brief, terwijl hij wel heeft meegewerkt aan deze nieuwe anti-pestwet. Daarmee heeft de Kinderombudsman zich met handen en voeten gebonden aan deze wet, en zijn onafhankelijke positie als belangenbehartiger van onze kinderen verloren.

Inmiddels heeft het Nederlands Jeugdinstituut bekend gemaakt dat zij van mening is dat Kanjertraining een wetenschappelijk goed onderbouwde en bewezen effectieve methode is. Kanjertraining maakt straks dus (bijna) zeker deel uit van de selectie van verplichte methoden. In werkelijkheid mist de Kanjertraining echter een deugdelijk wetenschappelijk onderbouwing, en blijkt onder meer gebaseerd op omstreden ideologische middelen, waaronder sensitivity training, zoals drs. J.G. Hoekstra aantoont in zijn zojuist verschenen boek 'Soep van keistenen. De Kanjertraining op de korrel'. Volgens het Instituut voor Kanjertrainingen lokken slachtoffers het pesten zelf uit. Gepeste kinderen worden daarom midden in de groep gezet, en uitgescholden door hun klasgenoten. Zo moeten ze volgens de Kanjertraining weerbaar worden, en zelf meewerken aan het stoppen van pesten.

Volgens het Nederlands Jeugdinstituut is de Kanjertraining bewezen effectief. Maar helaas verzwijgt het NJI dat het onderzoek waarop dit vermeende bewijs is gebaseerd is uitgevoerd door een medewerker van het Instituut voor Kanjertrainingen. Opnieuw een geval van de slager die zijn eigen vlees keurt. Inmiddels hebben bijna alle basisscholen een SoVa-training (SoVa = sociale vaardigheden) zoals de Kanjertraining. Als die trainingen echt zo effectief zijn zoals vaak wordt beweerd, zouden we dus een significante vermindering van pestgedrag mogen verwachten. Maar onderzoek laat zien dat pestgedrag de afgelopen jaren alleen maar is toegenomen, en om een radicaal andere aanpak vraagt.

Pestgedrag op school kun je alleen stoppen als de zwijgende middengroep daar stelling tegen neemt. Die middengroep, dat zijn de leerlingen die zich door hun zwijgen conformeren aan het pestgedrag. Deze middengroep kun je pas mobiliseren als hun ouders stelling nemen tegen pestgedrag. Stel je voor dat die ouders hun kinderen duidelijk maken dat ze pesten niet mogen accepteren. Stel je voor dat die ouders zo en dan eens met hun kinderen praten over de gang van zaken op school, en aan hun kinderen vragen of er in hun klas ook leerlingen worden buitengesloten. Stel je voor dat die ouders de school bellen, als ze vermoeden dat het met een kind van een ander misschien niet zo goed gaat. Weet u wat er dan gebeurt? Zodra zowel de pesters als leerlingen uit de middengroep merken dat zowel ouders als leraren daar stelling tegen nemen, komt er een positieve omslag in de groepsdynamiek. Het zal leiden tot een sfeer in de klas waarin alle leerlingen zich prettig en veilig voelen.

Nog ernstiger is dat de nieuwe anti-pestwet de vrijheid van onderwijs beperkt. Op dit moment is het nog mogelijk dat scholen zelf beleid ontwikkelen op basis van hun eigen identiteit en omstandigheden. Bob van der Meer heeft er herhaaldelijk op gewezen dat juist christelijke scholen dankzij de Bijbel een uitstekende basis hebben voor een goed anti-pestbeleid. Er zijn gelukkig ook scholen die hier werk van maken. Een eigen beleid is de enige aanpak die op langere termijn bewezen effectief is. Het is daarom onbegrijpelijk dat scholen door de anti-pestwet worden gedwongen tot invoering van een methode, met als keerzijde dat hun eigen beleid wordt verboden. Ook de staatssecretaris en de Kinderombudsman kunnen dit weten. Wat beweegt hen dan, om deze ondoordachte wet in te voeren?

De oplossing tegen pestgedrag vinden we niet in een methode, maar in een mentaliteitverandering van volwassenen. Het gaat om bewustzijn en betrokkenheid, en dat bereik je nu juist niet met een verplichte methode. Het probleem vraagt daarom om een andere aanpak, waarbij ook de ouders verantwoordelijk worden gesteld voor het welbevinden van alle leerlingen op school. Scholen zouden ouders zoveel mogelijk moeten betrekken bij de school, en hen mede verantwoordelijk moeten stellen voor de sociale veiligheid van alle leerlingen. Ouders zouden oog moeten hebben voor het welbevinden van elkaars kinderen op school. Samen met de ouders kunnen leraren ervoor zorgen dat geen enkele leerling slachtoffer wordt van pestgedrag. Alleen in zo'n omgeving kunnen kinderen hun sociale vaardigheden goed ontwikkelen, en blijkt een SoVa-training overbodig!